

RAIIJA ORANEN
RUHTINATAR

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Copyright © Raija Oranen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-49432-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Tämän romaanin henkilöistä suurin osa pohjautuu todellisuudessa eläneisiin ihmisiin ja heidän kohtaloihinsa. Käytetyt lähteet ovat kuitenkin melko epämääräisiä ja niiden tiedot keskenään ristiriitaisiakin, joten huolimatta reaalityustasta lukija on tekemisissä fiktion kanssa. Historialliset seikat pitävät paikkansa.

Omistan tämän romaanin sekä oman onnellisen lapsuuteni perheelle että nykyiselle rakkaalle joukolleni ja mieheni Jyrkin laajalle sukulaispiirille. Emme ole yksin.

Tuuli kävi etelästä yli talven alta voipuneina paljastuneiden niittyjen, vain vaimeasti kahahdellen kuin taivaanrannalla harmahavina tungeksivat pilvet olisivat henkailleet. Oli päästy toukokuulle, maa työnsi jo tuoretta vihreää edellisvuoden kulottuneiden ruohotuppaiden alta ja siellä täällä tunkivat esiin voikukkien ensimmäiset valoon kurottuvat lehdet. Syötävää ruokaa, tiesi Natalia, se kelpaisi nuorena sekä Lempi-lehmälle että Hilalle ja jopa hänelle itselleenkin, sikäli kuin olisi voita sulattaa kuumien kiehautettujen lehtien päälle, sen verran hän sentään osasi jaloa keittotaitoa, ja kananmunan kanssa siitä tulisi suoranaista herkkua.

Hän keräsi viimeksi leikkaamansa heinätupsut pussiin. Ei niitä paljon ollut, pitäisi saada kartanosta lisuketta, ei kaksi isoa eläintä tällä määrällä huomiseen pärjäisi. Jospa pehtori antaisi. Kyllä, kyllä hän taas antaisi, ja Natalia maksaisi sitten myöhemmin. Ensi viikolla elikko saisi jo itse hamuilla turvallaan ojanpientareita. Ja kanat saisivat etsiä pihamaalta viimevuotisia jyviä nyt kun jäät jo olivat sulaneet. Kyllä he pärjäisivät, aina he olivat pärjänneet. Hän ei tosin tiennyt mitä söisi itse illalliseksi. Ehkä kananmunan. Sitten olisi huomenna yksi vähemmän myytäväksi, ja jos hän joisi itse osan Lempin maidosta, siitä ei kertyisi käteen kolikkoakaan.

Natalia kaivoi taskustaan yhden kolmesta tupakasta, ne olivat jäljellä askista jonka hän oli viime viikolla ostanut. Ja tulitikut. Imaisu, henkäys, pidättely, hidas puhallus: nautinto levisi suoniin. Savun jälkeen piti hetki yskähdellä ennen seuraavaa imaisua.

Keveässä tuulessa hajoavan savupilven läpi hän erotti niittyaukean takaa komean hevosen ja miehen, ja toisen ratsastajan, kolmannen.

Sotilaita tietysti, olivatpa nuo etäälle eksyneet, lähtivät melkoiseen raviin hyvillä hevosillaan. Eivät olleet enää tietenkään niitä hevosia joita Mannerheimille toimitettiin vapaussodan lopulla.

Aurinko leikkasi säteitään kirkkaasti miesten kauluksista. Niinpä tietenkin, upseereita olivat, korkeita sellaisia. Ettei vain itse Suomen marsalkka adjutantteineen? Äkisti Natalia oli varma asiasta. Mannerheim se oli, Suomen armeijan komentaja joka piti päämajaansa lähellä Mikkeliä ja lehtien mukaan myös kaupungin ympäristössä, milloin missäkin kartanossa, piilossa häntä jahtaavilta desanteilta ja pommituksilta, joita ei tosin viime aikoina ollut koettu toisin kuin talvisodan talvena, kun venäläiset yrittivät saada ylipäällikön hengiltä pyyhkäisemällä puolet Mikkelistä maan tasalle, sellaista menoa se oli ollut.

Natalia imaisi viimeisen sauhun savukkeestaan ja polki sen siten kenkäänsä kannalla huolellisesti sammuksiin tien reunaan, tulta ei pitänyt päästää leviämään. Hän poimi mukaan pussinsa ja sirpin, pyyhkäisi helmuksestaan heinänkorret ja hiekat ja lähti astelemaan reunasoraa pitkin kotiin päin. Hilkan hän hoitaisi ensin, jo ennen Lempin lypsämistä, hevoselle oli tiedossa nautittava sukiminen ennen ilta-ateriaa ja sen perään kävelykierros pitkin ojanreunojen ja metsikön polkuja. Sitten hän saisi painaa poskensa vasten voimakasta, sykkivää kaulaa ja kuunnella kiittäviä hirnahteluja. Lempi odottaisi kärsivällisesti utareet maitoa pullollaan, nyt rakas kumppani herui taas talven jälkeen. Mitähän jos, Natalia ajatteli, jos hän antaisikin naapurin sonnin astua lemmikkinsä tänä keväänä? Ei, ei sentään, ei hänellä ollut rahoja siihen, eikä vasikalle olisi paikkaa missä elää. Sitä paitsi veisi vuoden ja toisenkin ennen kuin se alkaisi tuottaa maitoa myyntiin. Hän päätti unohtaa turhan aikeensa. Sen sijaan hän ajatteli marsalkka Mannerheimia. Kukapa olisi arvannut että tästä ajan mittaan tulisi niin kuuluisa mies, rakastettu komentaja? No, olisihan se tietysti pitänyt arvata, kenraali hän oli jo hyvän aikaa ennen Suomeen tuloaan, kun Aleksander oli vasta äsken everstistä kenraaliksi korotettu eikä ehtinyt sillä arvolla pitkään keekoilla.

Mahtoiko Mannerheim muistaa vielä erästä ruhtinatar Natalia Naryshkina Demidovaa? Mahtoiko tietää että näin lähekkäin nyt taas asustettiin, saman sodan piinattavina, venäläisten tulen alla? Mitä mies sanoisi jos ruhtinatar ilmaantuisi äkisti hänen eteensä?

Natalia Dimitrievna Naryshkina oli syntynyt toukokuun alussa 1886 suvun Pietarin palatsissa kamariherra Dmitri Konstantinovitsh Naryshkinin, hovitallimestarin, kolmantena tyttärenä, valtaavan rakennuksen toisen kerroksen itäisessä päädyssä, sen verran siitä asiasta tiedettiin. Ja että siskojen lisäksi hänellä oli myös kaksi veljeä. Ja että Naryshkinin suku oli yksi ylhäisimmistä Venäjän valtaamilla ja hallitsemilla alueilla, eikä vähiten siksi, että sillä oli siteitä hallitsijasuku Romanoveihin: myös Pietari Suuren äidin nimi oli ollut Natalia Naryshkina, ja Pietari oli suurinta ja mahtavinta mitä Venäjällä tiedettiin, asiallisesti ottaen koko vallan varsinainen perustaja.

Kukapa ei olisi halunnut kytkeytyä itsevaltiaitten monarkkien mahtiin, kun oli oikeus käyttää jopa Romanovien vaakunaa. Aiempi Natalia Naryshkina sitoi hoviviran ohella nykyisen Natalian isän, kamariherran, Venäjään, mutta muuten asiaa ei juuri muisteltu, suvun suurin varallisuus kun oli Ukrainassa. Se oli tosin kamariherran isän holtittomien toimien takia pahasti supistunut, uhkapelit ja pahat kaupat eivät ole omiaan ketään rikastuttamaan. Mutta Dmitri Konstantinovitsh oli onnistunut jossain määrin korjaamaan vintturalleen joutuneita asioita, ja nyt hän hallitsi laajoja tiluksia Ukrainassa ja ansaitsi virastaankin komean summan. Mutta tiettyjä seikkoja oli silti otettava huomioon.

Dmitri Konstantinovitsh osti monen muun ylhäisen esimerkkiä noudattaen perheensä kesäasunnoksi Hämeenhovin Talista Repolanjärven rannalta Viipurin pohjoispuolelta vuonna 1890, kun Natalia oli nelivuotias ja saanut jo silmiinsä syvän tumman värin. Suuri tila oli Suomen alueella eli puhtaasti eloisan luonnon ja järvien

ja hiekkarantojen keskellä, aivan lähellä Viipurin vilkasta ja kansainvälistä kaupunkia, siis kätevän matkan päässä Pietarista ja tsaarin hovista. Vähäisemmät herrat rakennuttivat Terijoelle loikoisia koristeltuja puuhuviloita, mutta Naryshkinien Hämeenhoivi oli tietysti palatsi, ja tilalla paljon muita rakennuksia, kaikki tosin puusta, mutta parhaalla taidolla ja huolella pystytetty. Ympärillä levisivät laajat puistoalueet ja puutarhat ja rannoille oli rakennettu paratiisi vedessä ja auringossa kylpeville.

Natalia Naryshkina tiesi lehmälleen ja hevoselleen heiniä ojien pientareilta leikatessaan, että taisteluja käytiin juuri silloin hänen lapsuutensa ja nuoruutensa maisemissa. Venäjä hyökkäsi Karjalassa ankarasti ja Suomi oli pahemmassa vaarassa kuin koskaan, hän itse siinä mukana. Hän, Naryshkina, Romanovien sukulainen. Hän oli lukenut uutisia lehdistä ja istunut ihmisten joukossa kuuntelemaan, vaikka ei itse juuri sanaa suustaan päästänyt. Varsinkin hän olisi tahtonut seurata Le Figaron palstoja, mutta miten hän olisi saanut sen lehden Pariisista Mikkelin perukoille, ei mitenkään, ei varsinkaan sodan raivotessa koko Euroopassa ja muuallakin.

Asiat tässä maailmassa olivat nyt aivan toisin kuin ennen. Omasta lapsuudestaan Natalia ei muistanut muuta kuin kirkkaita välähdyksiä, onnen ja auringon täyttämiä tuokioita, tuulen valtoimia kahahdeluja, salien koreaa avaruutta, ruokapöytien ylläistä paljoutta, hedelmien ja karamellien värikkäitä vuoria, hämyisän makuuhuoneen pitsejä ja samettiverhoja, sateen vihmontaa puutarhassa ja pisaroiden ropinaa ikkunoiden laseissa, liekkien loimoa takoissa ja suuren salin paksun, pehmeän maton vaaleanpunaisten sohvien ja nojatuolien ja kaarevajalkaisten pöytien alla.

Mutta kun hän oli täyttänyt kuusitoista vuotta, ajat äkkiä muuttuivat. Missä ennen kirmaili vallaton tyttölapsi, siinä sipsutteli kirkkokengissä ja kireäumaisessa mekossa nuoreksi naiseksi luokiteltu ja huolellisesti kammattu ja koristettu palavasilmäinen nainen. Nainen jonka oli määrä mennä naimisiin niin pian kuin mahdollista, sanoi isä, ja äiti sanoi samaa. Sivumennen Natalia tuli kuulleeksi,

että asiaan liittyi myös sellaisia seikkoja kuin raha ja varallisuus, sitä lajia oli kamariherra Dimitri Konstantinovitshilla ilmeisesti sittenkin liian vähän, tai no, ei ainakaan ihan riittävästi. Lisä ei tekisi pahaa. Ja sitä paitsi Natalia oli naitettava niin etteivät myötäjäiset ainakaan köyhdyttäisi, ja suvunkin pitäisi saada lisää arvoa. Sisarista toinen oli jo naitu Saksaan ja kohonnut kreivittäreksi, ja toinen menisi samaa rataa.

Tuona hämäränä illansuuna, kun Natalia kuulosteli vaivihkaa vanhempiensa rupattelua salongissa, hänen tajuntaansa iski selkeästi yksi sana: ruhtinatar. Hänelle pitäisi kuulemma löytää mieheksi sopiva ruhtinas. Mutta mistä? Ei sellaisia liiaksi ollut edes Venäjällä vaikka kaikenmoisia arvonimiä jaeltiin kuin taivas pisaroita syksyisin. Siis: rikas ruhtinas.

Natalialla ei ollut mitään ruhtinaan naimista vastaan. Sinänsä. Hän alkoi päinvastoin unelmoida tuosta käänteestä, tuntemattomasta komeasta miehestä joka kohtapuoliin astuisi hänen näkyvilleen, tarttuisi käteen, kumartuisi painamaan huulensa hansikoidun kämmenselän tuntumaan ja saisi aikaan rakkauden myrskyn. Sellais-tahan rakkaus kaiketi oli, kuin salaman lyönti tai huumaus, lennähtäminen taivasiin, ja kun hän sitä kuvitteli, hänen sydämensä vil-liintyi ja hengitys kävi kiivaaksi. Hän hahmotteli miehen piirteitä mieleensä, kaunis tämän pitäisi olla, kaunis ja kohtelias ja yhtä elä-väinen kuin hän oli itse. Hän näki miten he kaksi kirmaisivat hevo-silla Hämeenhovin mäkiä ylös ja alas ja nauraisivat kilvan lintujen viserrellessä ja tuulen humistessa heidän korvissaan. Hän näki heidän seisautuvan vihreälle kunnaalle ja miehen ottavan hänet syleilyynsä, ja suudelmankin hän saattoi tuntea huulillaan vaikka hänellä ei sel-laisesta ollutkaan kokemusta, vain se tuntu mikä syntyi kun pussaili omaa kyynärvarttaan, ja sehän ei toki ollut sama asia.

Vuosi ehti vaihtua ja Pietari jäätyä ennen kuin mitään sen enem-pää ennätti tapahtua, mutta joulukuun 1902 alussa tiedettiin jo var-masti, että tsaaripari järjestäisi joulutanssiaiset Talvipalatsissa tammi-kuussa ja niihin kutsuttaisiin osallistumaan myös Natalia Dimitrievna

Naryshkina, hän astuisi tuossa tilaisuudessa korkeimpiin seurapiireihin. Kutsua seurasi tietysti kuumeinen valmistautuminen, kaikki piti hankkia, kaiken piti olla uutta, kaiken piti ilmentää Naryshkinien loistavuutta. Koko jutussa oli vain semmoinen vika, ettei Nataliasta saisi millään konstilla tanssiaisten todellista kuningatarta. Hänen vartensa oli melko lyhyt, niin kuin olivat melko lyhytkasvuisia myös hänen vanhempansa, ja hän oli hento, ei mitenkään huomiota herättävän muodokas, eikä hänen kasvojensa piirteitä voinut ylistää antiikin ihanteitten mukaisiksi, koska nenä oli pieni ja vähän nykerö ja poskipäät hiukan kulmikkaat, eivät suloisen pyöreät niin kuin olisi ollut toivottavaa. Onneksi silmät sentään olivat suuret ja tummat ja säihkyvät, Natalia oli sen voinut itsekkin todeta nähdessään arvaamatta oman kuvajaisensa jostain peilistä juuri kun hän elehti villeimillään ja nauroi. Silloin hän säteili, ja kulmakarvat kohosivat kauniina kaarina kohti korkeaa otsaa. Se saisi nyt kelvata.

Talvipalatsin tanssiaisissa vallitsi suoranainen tungos, naisia ja naisten leveitä, pönkitettyjä hameita oli joka suunnalla, korkeita ja koristeltuja tukkalaitteita, hapsuja ja höyheniä, paljaita olkapäitä tai muutoin anteliaita kaula-aukkoja, ja voi sitä hajujen ja hajusteiden sekamelskaa joka ihmispaljouutta ympäröi kaiken hien ja sikarinsavun ja alkoholin löyhähdysten lisäksi. Natalian piti niiaa tsaariparille, ja siinä se, kohta hän sai jo selvitellä teitään omin voimin, sillä äidin täytyi tietysti koreilla seurapiirien keskellä eikä isosisko pitänyt hänestä huolta niin kuin hänen olisi kuulunut.

Natalia sai vapaasti ihastella seurapiirien kirjavaa joukkoa ja eniten tietysti keisarinnan kaartilaisten komeutta. Chevalierien kaartiin ei huolitettu muita kuin pisimmät ja soreimmat ja kasvoiltaan kauneimmat upseerit, ja heidän juhlaunivormunsa olivat tietysti hienommat kuin kenenkään muun: valkeat kireät nahkahousut jotka kuulemma piti pukea märkinä ja saippualla liukastettuina jalkaan jotta ne asettuivat tiukasti ihoa vasten; valkoinen takki ja sen päällä punainen yläosa jonka rinnassa hehkui kultainen aurinko, ja kotkalla koristetussa kypärässä keinui sulkatöyhtö ja mustien

kiiltävien saappaiden varret ylsivät yli polven, ja tietysti vyöllä oli korea miekka, ihan oikeasti hyvin, hyvin terävä. Ne upseerit, jotka seisoivat salissa vartiossa, kantoivat yllään kaiken rekvisiitan, mutta ne, jotka oli komennettu tanssilattialle tai salin reunoille seurustelemaan, olivat jättäneet miekat ja kypärät ja hansikkaat jonnekin säilöön. Siinä tilanteessa heitä saattoi tarkastella ihmisolentoina, ei ylväinä sodan jumalina.

Natalia oli kuullut ja itse asiassa nähnyt valokuviakin Nikolain kruunajaisista, joiden kulkueen kärkeen tsaarin vierelle oli valittu ne komeista kaikkein komeimmat: suomalaiset Mannerheim ja von Knorrig. Niistä kruunajaisista oli riittänyt juttua, päätyiväthän ne kaaokseen ja joukkoturmaan Moskovon lähistöllä, kun kansalle jaetulla ruokintapaikalla syntyi ties miksi sekasorto ja likemmäs parituhatta ihmistä tallautui kuoliaaksi. – Se oli huono enne, vakuuttivat kaikkein taikauskoisimmat, – Nikolaille käy vielä köpelösti.

Enteet sikseen, sanoivat järkevät, ne jotka tunsivat historiaa ja tiesivät että yhdelle jos toisellekin tsaarille oli käynyt huonosti, oli esiintynyt enteitä tai ei, ja toistaiseksi Nikolai oli hengissä ja vallassa ilman sen kummempia häiriöitä, jollei lasketa tsarevitshin onnetonta tautia, jonka laadusta ei kukaan tiennyt mitään kovin tarkkaa.

Natalia katseli palatsin saleissa huolellisesti kaikkiin suuntiin toivoen tunnistavansa nuo mainitut herrat, joille oli kertynyt jo hyväntulaisesta ikääkin, ja hetken hän uskoikin nähneensä ainakin Mannerheimin, tästä oli julkaistu lehdessä joskus kuvakin, mutta sitten mainittu kavaljeeri katosi hänen silmistään. Tuolla asialla ei ollut oikeastaan väliä, koska juuri silloin Natalian eteen ilmaantui joku aivan toinen herra, kaartilaisia hänkin, ja kumarsi ja vei samoin tein tanssiin ilman että heitä olisi edes esitelty toisilleen. Sille asialle ei Natalia mahtanut mitään, äiti oli kerta kaikkiaan kadoksissa vaikka hänen olisi kuulunut pysytellä tyttärensä rinnalla kun kerran oltiin miestä etsimässä. Tai jos rehellisiä ollaan, Natalia itse oli livahtanut äidin lähettyviltä ja vältteli siskoaankin jotta saisi rauhassa nauttia hovin glamourista. Totta kai sellainen käytös oli sopimatonta, nuo-

rilla neidoilla piti olla aina vierellään suojelija ellei kaksikin, häntä kun uhkasivat kaikki mahdolliset vaarat, erityisesti siveellisyyteen liittyvät.

Mutta tämä herra joka häntä nyt vei, kuka hän mahtoi olla? Natalia ei oikein tiennyt minkä näköinenkään mies oli, niin suuri oli heidän pituuseronsa. Mutta sama se, kaunis tämä varmasti oli koska komeili valkoisessa kaartin juhlaunivormussa, eikä sitä huonoille suotu.

– Minä olen muuten Natalia Dimitrievna Naryshkina, hän äkkiä töksäytti. Ehkä pari lasillista juhlien erikoissekoitusta oli pannut hänen päänsä pyörälle, ei hän sentään näin pidäkkeetön tavallisesti ollut vaikka villisti käyttäytyikin.

– Hauska tutustua, kavaljeeri vastasi yhtään häkeltymättä, – minä olen Aleksander Lopouchin-Demidov. Toivon että meidät pian esitellään virallisestikin, mutta en voinut vastustaa kiusausta kun näin teidät, armollinen mademoiselle.

Natalia kurottui katsomaan ylöspäin: tumma tukka, tummat kulmat, tummat silmät, tummat viikset, mutta iho oli vaalea. Ja jo suorastaan ryppyinen! Mies oli varmasti yli kolmenkymmenen, siis vanha, vanha, vanha!

– Minä taidan tuntea teidän isänne, Demidov sanoi. – Hän on ymmärtääkseni kamariherra tässä hovissa.

– Mikä te itse sitten olette, Natalia tiedusteli, jälleen sopimattomasti tietenkin, mutta jotenkin hänen piti maksaa takaisin se röyhkeys, että herra oli tuppautunut hänen tanssittajakseen ilman soveliaita soidinmenoja.

– Olen ruhtinas ja upseeri, Demidov vastasi rauhallisesti, suoraan leppoisasti.

– Ruhtinas! Natalia sävähti. Ruhtinashan hänelle nimenomaan piti löytää. – Ja ymmärtääkseni Demidovit ovat pyöräyttävän rikkaita, hän arveli.

– En minä ole vielä kertaakaan pyörtynyt, ruhtinas purskahti nauamaan. – Mutta rikas minä olen, hyvin rikas.

– No sehän on hyvä, Natalia kiitteli. – Mitä te omistatte?
– Kaikenlaista, ruhtinas huokasi. – Meillä on Ukrainassa kolme sokeritehdasta ja tarvittavat viljelmät ja kaksi huonekalutehdasta ja maataloustiloja...

– Onko teilläkin Ukrainassa palatsi?

– Aivan Kiovan lähellä.

– Mutta niinhän on meilläkin! Natalia ehti ilahtua ennen kuin senkertainen musiikki lakkasi soimasta ja heidän täytyi päästää otteensa. Natalia astui pari askelta taaksepäin, ja silloin hän sen selvästi näki: ei, tuo mies oli kerta kaikkiaan liian vanha ja lisäksi pitkänaamainen, hän ei näyttänyt lainkaan niiltä ruhtinailta joista Natalia oli viime kuu-kaudet uneksinnut. Pieleen meni! Onneksi heitä ei ollut esitelty virallisesti, hän voisi livahtaa tiehensä sen enempää anteeksi pyytelemättä.

Pakoon Natalia pyörähtikin mitään kavaljeerilleen sanomatta. Hän sulautui sopivasti paikalle osuneeseen naisparveen ja keinotteli itsensä sen toiselle puolelle, ovelle joka johti ruokasaliin. Siellä oli katettuna pitkä pöytä joka töin tuskin kesti sen päälle lastatut tarjoi-lut: mustaa ja punaista kaviaaria jäiden päälle nostetuissa kulhoissa, lohta ja sampea ja blinejä, pieniä täytettyjä piirakoita, pikkelöityjä sieniiä ja kurkkuja, salaatteja ja paistinsiivuja ja lihahyytelöitä, silliä ja smetanaa, omenaa ja sokerissa kypsytettyjä kirsikoita, mitä vain kuvitella saattoi, mutta ei keittoja eikä pataruokia, tässä tungoksessa liemet olisivat olleet hetkessä silkkien ja samettien vähemmän sopi-vina koristeina.

Natalia nappasi käteensä lautasen ja poimi palasen sieltä, toisen täältä, hänellä oli äkkiä huutava nälkä, eikä ihme, hän ei ollut kotona pystynyt syömään oikeastaan mitään, niin kovasti olivat palatsin tanssiaisheet häntä jännittäneet.

Itse asiassa oli kai aika kummallista, että hän sai seisoskella kai-keksa rauhassa ja silmäillä herkkupaloja, eikä häntä kukaan häi-rinnyt. Ei häntä kai kukaan tuntenutkaan, nämähän olivat hänen ensimmäiset tanssiaisensa. Eikä hänen enää tehnyt mieli ainuttakaan lautaselle asetetuista ylellisyyksistä, ne päinvastoin tuntuivat inhotta-

vilta, sen aiheutti kuristava jännitys jonka otteessa hän oli koko illan kärvistellyt. Hän silmäili ympärilleen löytääkseen juotavaa ja onnistuikin raivaamaan tiensä lasien täyttämän pöydän ääreen. Sämpänjaa valmiiksi kaadettuna, sekä vaaleaa että vaaleanpunaista ja jopa syvänpunaista juomaa, jonka hän arveli olevan liian makeaa janon sammuttamiseen. Mutta kakun kanssa se varmaan olisi hyvää, kun vain näkisi jossain jälkiruokapöydän, sen antimista hän varmaan löytäisi sentään jotain suuhun pantavaa.

Juuri kun Natalia oli saanut näkyviinsä ihmisrintamaan syntyneestä raosta oivallisen valikoiman kuorrutettuja kakkuja ja koreita makeisia, hän tunsi käsivarressaan napakan otteen. Mama! Mamushka! Silloin häntä ohjattiin jo sivummalle ja alkoi paha sättiminen, äiti ei säästellyt sanojaan, Natalia Dimitrievna oli kerta-kaikkinen kiusankappale ja riiviö, kuriton tytönhupakko joka oli unohtanut kaikki seurapiirisäännöt ja nolannut koko Naryshkinien suvun.

– Kunpa olisinkin, Natalia huokasi. – Mutta maman tuli häiritsemään juuri kun olin pääsemässä vauhtiin...

Natalian röyhkeä vastaisku katkesi kun hänen eteensä ilmestyi äskeinen tanssikavaljeeri, se pitkänaamainen Demidov, josta hän halusi pysyä mahdollisimman kaukana. Turha toivo, maman oli jo armollisesti kumartamassa päätään miehen suuntaan, ja samassa siinä oli jo siskokin keimailemassa.

– Armollinen ruhtinas Demidov, maman lirkutti, – sallitteko että esittelen teille nuorimman tyttäreemme...

– Me olemme jo tavanneet, Natalia ilmoitti kopeasti. Tästä naimakauppojen hieronnasta oli tehtävä loppu ihan alkuunsa, oli mies ruhtinas tai ei.

Demidov tarrasi vastustelusta piittaamatta Natalian käteen ja kohotti sen kumartaen huulilleen. – Armollinen neiti, me tosiaankin ehdimme jo esittäytyä itse, mitä pyydän tietysti madame Naryshkinalta suuresti anteeksi. Se oli kokonaan minun syyni, en voinut hillitä itseäni tällaisen suloisuuden edessä.

– Sillä lailla, Natalia mutisi itsekseen, – että kihloissa ollaan. Paitsi että ei!

Päättäväisyyteen oli syytä, sillä nyt paikalle oli ehtinyt jo myös papan, arvoisa kamariherra Naryshkin. – Voi miten hauskaa, isä iloitsi, – juuri teidät minä toivoinikin tapaavani.

– Niinkö? Ruhtinas näytti vilpittömästi hämmästyvän. – Saanko kysyä miksi?

Kamariherra levitteli käsiään. – Noo... koska emme ole kovin monta kertaa tavanneet, vaikka toimimme molemmat Ukrainassa.

– Niin? Onko teillä mielessänne jokin erityinen asia? Jokin liike-toimi tai...

– Varsinaisesti ei, kamariherra kiirehti oikaisemaan. – Minun tilojeni toiminta on aivan tavanomaista, vehnää ja ruokaöljyä ja sen semmoista. Tarkoitin vain että laajalla Venäjän maalla pitäisi mielestäni Ukrainassa taloutta harjoittavien pitää tiiviimmin yhteyttä, ettei meitä päästä Pietarissa mitenkään... no, kyllähän te tiedätte...

– Maman, minun täytyy päästä käymään. Missä sellainen on?

– Mitä sinä lapsikulta tarkoitat? Mikä missä?

Natalia elehti epämääräisesti, mutta otti hetken ennen kuin hänen äitinsä tajusi että tyttö halusi toilettiin. – Jumala nähköön, kamariherratar puuskahti, – ei ole tapana ryntäillä kesken kaiken sellaisiin paikkoihin.

– Mitä meidän sulottaremmen haluaa? ruhtinas kiinnostui. – Tai oikeastaan minne, niin kai hän sanoi.

– Ei minnekään, kamariherratar äyskähti. – Pyydän anteeksi tyttäreni puolesta.

Ruhtinaan silmät välähtivät. – Minä taidan tietää, ja jos neiti sallii, minä opastan hänet sinne. Sinne on luvalla sanoen aika pitkä matka niin ettei selittäminen taida onnistua.

Ruhtinas oli jo tarttunut Natalian käsivarteen ja koska tämän tarve oli todellinen, hän lähti oitis mukaan.

– Eihän se käy, hermostui kamariherratar. – Minä tulen mukaan.

Kavaljeeri toisella puolellaan, maman toisella Natalia siis lähti

ripen askelin sinne jonnekin, missä hänen tarpeensa voisi tulla tyydytetyksi.

– Mitä tässä oikein tapahtui? kamariherra ihmetteli. – Minne he lähtivät?

Kysymys oli turha, vastaajaa ei ollut.

Juhlaillan ohjelma ei suinkaan ollut vielä lopussa, seurasi uusi sarja tansseja, joita seuraamaan asettui myös tsaaripari ympärillään hyvä joukko chevalier-kaartilaisia ja koristeellisia, viimeisen päälle pyntättyjä hovinaisia. Lattialla liitelivät tietysti suurimman mielenkiinnon kohteena kaikkein nuorimmat neidot, heidän joukossaan vihreässä samettipuvussaan Natalia Dimitrievna Naryshkina, joka oli onnistunut toiletissa vierailtuaan livahtamaan Demidovin selän taitse omille teilleen. Nyt hän keinui kornetti Igor Krylovin käsivarsilla – näin oli mies itse esittäytynyt, tätäkään kavaljeeria ei kukaan ehtinyt muodollisesti tehdä tutuksi – ja tytön koko olemus säteili ihastusta ja tyytyväisyyttä, kornetti oli loistava tanssija ja sen vuoksi hänet oli palatsiin kutsuttukin, naisille piti riittää huvittajia jotta miehet saisivat istua pöytien ääressä pelaamassa ja ryypiskelemässä ja punomassa iänikuisia poliittisia juoniaan.

Natalian liikehtimistä seurasi tsaariparin lähistöllä myös eversti Aleksander Demidov vierellään majuri Carl Gustaf Mannerheim. He olivat paitsi kavaljeeritovereita, myös taannoisia asuintovereita, kun ruhtinas oli tarjonnut rutiköyhälle Mannerheimille asuinsijan Pietarin hulppeassa palatsissaan – siis ennen kuin Mannerheim nai perijätär Anastasia Arapovan ja pääsi toistaiseksi rahahuolistaan. Mutta vain toistaiseksi. Kun Mannerheim oli palannut epäonnisen Japanin ja Venäjän sodan rintamalta haavoittuneena Pietariin, hän oli saanut todeta, että Anastasia oli häipynyt ja vienyt tyttäret mukanaan, ja samoin tein oli Mannerheimilta otettu oikeus Arapovan omaisuuteen. Hän oli siis tavallaan taas lähtötelineissä.

– Sanokaapa, Mannerheim, mitä mieltä te olette hänestä? Demidov kysyi Natalian suuntaan nyökäten.

– Ketä tarkoitatte?

– Tuota vihreäpukuista. Tanssii kornetti Krylovin kanssa.

Mannerheimin terävä katse mittaili tyttöä. – Kuka hän on?

– Natalia Dimitrievna Naryshkina. Itse asiassa ukrainatar vaikka suku onkin yhtä venäläinen kuin omani, joka ei ihan venäläinen olekaan, vaikka niin luullaan.

– Onko hän tallimestari Naryshkinin tytär?

– Nimenomaan.

– No sittenhän minä tunnen hänet. Tai olen tavannut hänet kun hän oli lapsi. Melkein lapsi hän on vieläkin.

– No ei sentään. Aikuinen nainen, ja myötäjäisiäkin olisi tiedossa.

– Ette kai te kauppaa häntä minulle?

Demidov jyrähti nauruun. – Itselleni ajattelin. Teillä oli tilaisuutemme, nyt on minun vuoroni.

– Piru teidät periköön, Demidov, tyttöhan on melkein yhtä nuori kuin minun tyttäreni ovat.

– En minä teidän tyttärenne tässä jahtaa, vaan tuota. Minä olen sentään muutaman vuoden teitä nuorempi, niin että...

– Pyydän anteeksi, ystävä hyvä. Tytön isä on kunnon mies, olen joutunut jonkun kerran asioimaan hänen kanssaan kun olen ostanut hoville hevosia. Mikäpä siinä, mutta olkaa varovainen, avioliitto ei ole mikään leikki.

– Tehän sen tiedätte kun vaimo karkasi Ranskaan, näin olen kuullut. Mutta varoituksen sanoja minä juuri tarvitsen, niitä halusin kuulla nähdäkseni miten ne minuun tehoavat. Huonosti, minä olen hetki hetkeltä ihastuneempi tuohon pikku keijukaiseen. Hänet minä otan. Koulutan mieleisekseni niin kuin nuoren hevosen. Ja siitä puheen ollen, Mannerheim, miten te sen teette? Miten te saatte hevosenne toimimaan niin loistavasti?

Mannerheim näkyi miettivän hetken. – Minä puhun niille, hän vihdoinkin vastasi. – Puhun ja annan sokeria. Siihen tuo neito on

ilmeisesti tottunut, kyllä hänen isänsä hovitallimestarina hevosen kesyttämisen osaa.

Tuolla hetkellä Krylov pyöräytti Natalian juuri kahden korkean upseerin eteen. – Hetkinen, sanoi silloin Demidov. – Kornetti Krylov!

Krylov pysähtyi ja teki asennon.

– Onko kornetti Krylov tietoinen siitä määräyksestä, että näissä hovin tanssiaisissa kornetilla on lupa viipyä saman daamin seurana vain yhden tanssivuoron ajan?

– Kyllä, herra eversti.

– Monesko vuoro tämä nyt on?

– Tämä on kolmas. Pyydän anteeksi. Mutta ohjeissa on tietääkseni jokin maininta myös poikkeustilanteista.

– Onko tämä poikkeustilanne?

– Kyllä on, teidän ylhäisyytenne. Minä olen rakastunut.

– Siinä tapauksessa minä suoritan välittömästi liikekannallepallon. Kornetti Krylov! Poistukaa heti näistä tanssiaisista ja ratsastakaa Nevski Prospektia päästä päähän aina auringonnousuun asti. Saatte mennä.

Krylov vilkaisi Mannerheimia mutta ei saanut tältä minkäänlaista tukea, vaan hänen oli jätettävä Natalia seisomaan Demidovin eteen. Tilanne oli hyvin hämmentävä, mutta ei kestänyt kauan, Demidov kietaisi käsivartensa tytön ympärille ja lähti jatkamaan valssia.

– Jos sallitte, Natalia sanoi hänelle, – minä ilmaisen paheksuntani äskeisen johdosta. Tuolla menetelmälläkö te Demidovit olette myös rikkautenne hankkineet?

– Jotakuinkin, ruhtinas myönsi. – Rautaa ja aseita, kaivoksia ja asetehtaita Uralin takana. Se on menetelmä jolla rahaa hankitaan, ja kuten hyvin tiedätte, raha tietää valtaa. Ja rautaa ja nikkeliä, niitä tarvitaan aina, ja upseereita niitä kuluttamaan.

– Te taidatte olla aika hävytön mies!

– En suinkaan, Demidov nauroi. – Demidovit ovat päinvastoin tukeneet suuresti tiedettä ja taidetta ja opetusta ja sairaanhoitoa.

Tosin minun täytyy korostaa, että siinä puuhassa kunnostautuivat eritoten aikaisemmat Demidovit ja varsinkin sukuun naitu suomalainen rouva, Aurora nimeltään. Me Lopouchin-Demidovit olemme jatkaneet siitä nyt toisessa sukupolvessa, kun edellinen suvun haara kuihtui pois kuin kukkanen.

– Mikä sääli! Natalia pisti. – Naryshkinit sen sijaan ovat kaukaa sukua Romanoveille. Pietari Suuren ensimmäinen puoliso oli nimeltään Natalia Naryshkina kuten minäkin. Mitä te siihen sanotte, armollinen ruhtinas?

– En taida sanoa yhtään mitään, koska minä tiesin sen. Itse asiassa minusta olisi kovin miellyttävää, jos voisin käyttää vaunuissani tulevaisuudessa Romanovien vaakunaa. Siitä voisi olla arvaamatonta hyötyä elämässä myös Ukrainassa, missä venäläiset eivät noin yleensä ottaen taida olla kovin korkeassa kurssissa.

Natalia tuijotti silmät selällään ruhtinaan isoa kyömynenää ja virneeseen vetäytynyttä suuta. – Te ehditte jollain kierolla tavalla tänään jo kihlata minut, ja tuo mitä te nyt sanoitte, kuulosti kyllä jonkinlaiselta kosinnalta.

Demidov läimäytti kämmenensä iloisesti yhteen. – Tepä sen sanoitte! Kun vielä kerrotte, että vastaatte myöntävästi, on onneni täydellinen.

Natalia nipisti suunsa kiinni ja silmäsi ympärilleen. Siinä lähellä oli koko muu perhe, myös hänen kaksi veljeään, ja kaikki tuijottivat ilmeisen jännittyneinä tanssilattian reunalle jäänyttä paria.

– Kuulkaapas nyt, ruhtinas Demidov, Natalia sanoi ylhäisesti.

– Tuommoisiin puheisiin minä en osallistu ollenkaan.

– Mutta ehkä sentään myöhemmin, Demidov ehdotti, – ehkä keväällä.

– Keväällä minä lähden perheeni kanssa Suomeen, tarkalleen sanoen Taliin Viipurin lähelle, ja sieltä minä tulen Pietariin vasta joskus myöhäsyksyllä, jos silloinkaan. Teillä on siis runsaasti aikaa mietiskellä, mitä pötyä te aiotte minulle seuraavaksi syöttää. Hyvää yötä!

Natalia Naryshkinan pilkallinen aikataulu ei sopinut lainkaan ruhtinas Demidovin suunnitelmiin. Tummasilmäinen pikku velho oli sekoittanut hänen päänsä pahasti. Sinne ei nyt tahtonut mahtua mitään muuta kuin tuo siro sipsuttelija, jolla oli lievästi sanoen omaperäiset mielipiteet ja tavat ja häikäilemätön tyyli esittää kantansa.

Että Demidov pääsisi edistämään kosimistaan vasta joskus seuraavana syksynä tai talvena, ei käynyt laatuun. Aika oli hurautunut Demidovin ohi kaikessa muussa puuhassa, hänelle jokainen päivä merkitsi nyt jo vanhenemista, kohta alkaisi suoranainen rapistuminen. Oli pakko pitää kiirettä. Kiirettä!

Koska hänen oli muutenkin rynnättävä Pietarista Kiovaan valvomaan sokeritehtaitaan ja huonekalutuotantoaan, hän pani asialle muutamia sukulaisiaan, joiden piti tiedustella tilannetta Talin seudulla ja yrittää etsiä sieltä sopiva kartano tai palatsi, ihan sama muuten millainen, kunhan se olisi komea ja tarpeeksi lähellä Naryshkinien kesäkartanoa, joka oli kuulemma nimeltään Hämeenhoivi. Demidov ei ollut aikaisemmin ollut kiinnostunut Suomen alueesta, vaikka Pietarin ylimystö ja myös vähemmän varakkaat olivat hankineet Viipurin seudulta ja Karjalasta yleensä kartanoita ja huviloita nimenomaan kesänviettoa varten, siellä kun oli valoisaa ja raikasta toisin kuin Ukrainan paahteisilla tasangoilla, ja järviä ja jokia rantoineen riitti jaettavaksi ihan riitelemättä.

Ei kestänyt kauan, kun Demidov sai tiedot mainiosta Talinhovista, joka kyllä kelpaisi kenelle tahansa, ja myyjäkin oli sopiva, tuleva lanko kuulemma, siis Natalian sisaren mielitietty.

Hinnasta varmaankin päästäisiin sovintoon kun ostotarjous olisi kyllin korkea.

Tarkempia tietoja odotellessaan ruhtinas katsasti ukrainalaiset tiluksensa. Tärkein niistä oli Kursumin palatsi Kiovan kuvernemennissa Kanevskin kihlakunnassa Korsunin kylässä. Sen oli hankkinut omistukseensa ruhtinas Nikolai Petrovitsh Lopouchin-Demidov, ja nyt se kuului Aleksanderille, joka nautti sumeilematta tilansa komeudesta.

Kursumissa oli useita rakennuksia, ja sen vieressä virtasi Aleksanderin silmien iloksi Ros-joki. Hän ratsasti asemalta tilalleen joen yli johtavaa siltaa pitkin, jatkoi sitten vielä jonkin matkaa mäkistä tietä silmäillen mielihyvin joen varrella seisovaa kirkkoa. Se loi ympärilleen turvallisuuden tunnetta ja kokosi näkymän, joka muodostui joen rannalla kohoavista pienistä kylistä ja myllyjen ja mäkien ja laaksojen maisemasta.

Jo kaukaa erottui tien toisessa päässä graniittikalliolla vanha nelitorninen linna, jota oli totisesti tarvittu entisinä aikoina tunkeilijoiden havaitsemiseen ja torjumiseen. Linnalle johti sillan jälkeen korkea goottilaistyylinen portti, jonka pylvää yhdisti toisiinsa poikkipylväs. Heti portin takana oli päärakennus ja palvelijoiden asuinrakennuksia ja ammusvarasto. Aivan vanhan linnan vieressä antoi joelle päin kaunis uudempi asuinsiipi ja sen alapuolella oli graniittikallioinen ranta. Vastapäätä oli laaja, huolellisesti hoidettu puistikko jossa kasvoi tiheässä korkeita kuusia.

Aleksander Demidov silmäili linnaa mielissään, sen katselemisen sieppasi hänet aina mukaansa ja johti ajatukset vuosien ja vuosisatojen taa. Linna oli kuulunut Puolan kuninkaille ennen kuin maa oli liitetty Venäjään. Sen ilmavat huoneet oli sisustettu ylellisesti: huonekalut olivat ikääntyneitä nekin, niin myös taulut joista monet olivat Demidovien perhemuotokuvia. Pöytiä ja hyllyjä koristivat runsaat antiikkiesineet ja salin vieressä oli valtava monikielinen kirjasto, jota Demidov olisi tutkinut mielellään vieläkin ahkerammin kuin hän nykyään ehti.

Suuri puisto linnan ympärillä levittäytyi itse asiassa seitsemälle saarelle. Korkeimmalta kukkulalta, minne Demidov ratsasti nytkin saapuessaan ensimmäiseksi, avautui näköala linnaan, kylään ja haaraisten Ros-joen putouksille, jotka ryöpyttivät vettä niin että sitä lensi sopivilla tuulilla saarille asti. Puistossa risteilivät tiheässä lehmusten, sireenien ja koivujen reunustamat tiet, joiden varsilta pensaikkojen kätköistä löytyi salaisia nurkkauksia. Niille oli ajan myötä annettu korkealentoisia nimiä kuten ”Leijonan kita” ja ”Thermopylai”, jonka nimi viittasi persialaisten ja kreikkalaisten väliseen taisteluun likimain viisisataa vuotta ennen ajanlaskun alkua. Sotilaskunniasta siinä oli ollut kysymys, pieni joukkio kreikkalaisia, tarkkaan ottaen spartalaisia, onnistui puolustautumaan tuossa solassa moninkertaista persialaisjoukkoa vastaan.

Seuraavaksi Demidov ratsasti sisemmälle puistoon. Sinne oli rakennettu kaksi valtavaa kasvihuonetta, jotka tuottivat satoa enemmän osan vuotta. Niiden lähistöllä oli vanha konepaja, maineeltaan yksi Venäjän parhaista, ja sitä totisesti tarvittiin, myihän kylä pääasiallisesti viljatuotteita joiden käsittelemiseen tarvittiin monenlaista vempeltä.

Demidov jätti kylän katsastamisen toiseen kertaan. Hän toki tiesi ennestään, että sen toisella reunalla oli kaksi valtion ja yksi kirkon oppilaitos sekä kaiken kansan teetupa ja sen yhteydessä yleinen kirjasto, mutta niiden rauhaa hän ei yleensä mennyt häiritsemään, kansa kavahti ruhtinaan saapumista. Pääkadun varrella sijaitsevassa sairaalassa hän sen sijaan vieraili silloin tällöin, se antoi potilaille aivan ilmeisesti lohtua ja rohkeutta, etenkin kun käyn-teihin liittyi aina runsaiden rahallisten avustusten jako. Korkealla mäellä komeili Spasskin kirkko, jossa Demidov myös käväisi joka vuosi, ja edempänä oli maalitehdas, jota sitäkin oli aiheellista tukea.

Demidov lähestyi päärakennusta pitkin joelle laskevaa rinnettä, joka oli muovailtu leveiksi terasseiksi; niille istutetut männyt tuoksuivat myös nyt, mutta erityisen vahvasti ja raikkaasti kevätauringon niitä lämmittäessä. Mäntyjen lomassa ryöppysivät keväisin vahvasti tuoksuvat sireenit, jotka nyt olivat pelkkiä paljaita oksia ja rankoja.

Demidov oli näkemäänsä varsin tyytyväinen, puutarhaa ja rakennuksia oli hoidettu niin kuin pitikin, Kursumin palatsi antoi kaiken kaikkiaan koko seudulle huolitellun leiman, eikä mikään muu olisi Demidoville kelpannutkaan.

Sen sijaan sokeritehtailla ja huonekalutehtaalla oli paljonkin asioita, jotka piti saada hoidettua talvikuukausien kuluessa, ja Pietarin suunnalla oli enemmän kuin riittävästi sekä palatsin että armeijapalveluksen asettamia vaatimuksia. Mutta kun päästiin huhtikuun alkuun, Aleksander Demidov arvioi, että oli aika käydä toteuttamaan neiti Naryshkinan valloittamista tarkoittavaa yritystä.

Hän oli saanut tähtäimessään olleesta Talinhovista kaikki tarvitsemansa tiedot, joista tärkein oli se, että neiti Natalian perheen kesäkoti sijaitsi riittävän lähellä. Sinne hän nyt suuntasi. Ensin Pietarista junalla Suomen alueelle Viipuriin, mistä jatkettiin kahdentoista kilometrin verran kohti Sortavalaa Talin asemalle. Siellä ruhtinas avustajineen laskeutui junasta noustakseen Talinhovin oman ajomiehen rattaille. Matkaa ei enää sen jälkeen olisi pitkälti, vain nelisensataa metriä, sitten edessä jo avautuivatkin Talinhovin tienoot eli kuusisataa hehtaaria tiluksia, siitä viljeltyä sataviisikymmentä.

Demidov ei ollut ehtinyt käydä tarkastamassa Talinhovin aluetta ennakkoon, vaan hän oli joutunut luottamaan uskottujen miestensä arvioihin. Ostettu tila oli tietysti pieni verrattuna kamariherra Naryshkinin tuhansiin hehtaareihin Suomessa, ja Demidovilla olikin jo tekeillä muutama lisäkauppa joilla hän pääsisi samaan sarjaan tulevan appensa kanssa, mitä omistuksiin Suomessa tuli.

Talinhovin päärakennus, kun hän nyt itse pysäytti vaunut sitä tarkastellakseen, oli kuitenkin heti ensi näkemältä uhkea: Repolanjärven rannalla kohosi komea pytinki ja sen keskellä kaksikerroksinen, kuutiomainen torni josta näytti avautuvan näkymä pohjoiseen järvelle ja etelään pelloille ja metsiin. Asuinrakennus oli puinen, vaaleaksi rapattu, huoneita ikkunoista päätellen enemmän kuin tusina molemmissa kerroksissa, ja lisäksi talossa oli tietysti keittiö- ja muut taloustilat. Demidovin saamien numeroiden mukaan Talinhovissa oli